

15. apríl 2016

Keď viac je niekedy menej

Porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia miezd v krajinách OECD

Dušan Paur

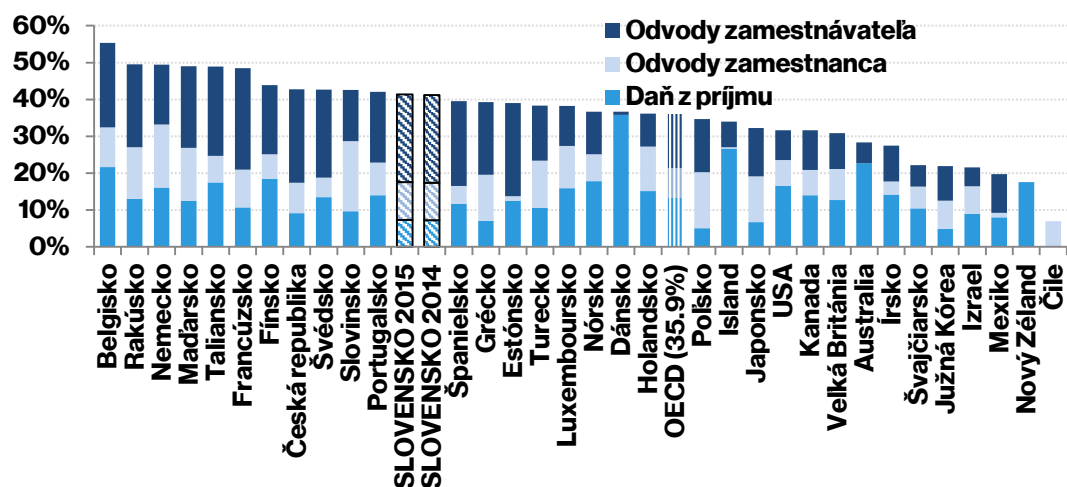
Daňové zaťaženie priemerného Slováka sa v roku 2015 takmer nezmenilo, konštatuje OECD. Výraznejšie zníženie daňového zaťaženia pocítili nízko príjmoví zamestnanci¹, vďaka zavedeniu odvodovo odpočítateľnej položky. Slovenský daňový systém naďalej výraznejšie zvýhodňuje rodiny pred jednotlivcami, no veľmi nemotivuje nepracujúcich manželov hľadať si prácu a zvyšovať svoj rodinný príjem. Vyššiu pozornosť v porovnaní s inými krajinami OECD by si zaslúžila aj podpora osamelých rodičov s deťmi.

Štúdiá OECD po názvom **Taxing Wages** (v preklade „Zdaňovanie miezd“) každoročne sumarizuje vývoj daňovo-odvodových zmien v 34 krajinách OECD, ktoré ovplyvňujú čistú mzdu zamestnanca. Na tento účel používa **daňový klin** (BOX 1), ktorý udáva koľko % z nákladov práce zamestnanca si necháva štát vo forme daní a odvodov. Rozdiel oproti 100 % predstavuje časť, ktorá zostáva zamestnancovi v podobe čistej mzdy.

Zdanenie práce sa v priemere nezmenilo

Priemerná úroveň daňového klinu pre OECD sa oproti roku 2014 **nezmenila**. Zamestnanec s priemernou mzdou v OECD rovnako ako v predchádzajúcom roku odviezol na daniach a odvodoch 35,9 % nákladov práce (hrubá mzda vrátane odvodov zamestnávateľa). Zostávajúcich 64,1 % nákladov práce, ktoré musela firma v súvislosti s priemerným zamestnancom vynaložiť zodpovedalo čistej mzde zamestnanca. Na úrovni jednotlivých krajín zníženie zaťaženie práce sa realizovalo v 8 krajinách, naopak 24 krajín zvýšilo daňové zaťaženie zamestnanca s priemernou mzdou.²

Graf 1: Daňový klin pre krajiny OECD za rok 2015 (v % nákladov práce zamestnávateľa³)

Zdroj: Taxing Wages 2016, UložiskoIFP

¹ Myslia sa zamestnanci s mesačným hrubým príjmom do 570 eur v roku 2015, predovšetkým na úrovni minimálnej mzdy

² Nezmenená úroveň daňového klinu zostáva v Čile a v Maďarsku

³ Súčet hrubej mzdy zamestnanca a z nej vyplývajúcej povinne platených odvodov zamestnávateľa

Príčinou je
nedostatočná
indexácia

Všeobecnou **príčinou rastu daňového zaťaženia** v krajinách OECD bol predovšetkým **rastúci podiel daní z príjmu** na povinných platbách štátu. Dôvodom vyššieho zdanenia však primárne neboli zmeny v daňovej legislatíve, ale **rýchlejší rast miezd než indexácia nezdaniteľných častí (NČZD)** alebo daňových pásiem (tzv. fiscal drag). Väčšina krajín indexuje nezdaniteľné časti a daňové pásma cenovými indexmi, ktoré sú zväčša nižšie než nominálny rast miezd, ktorý v sebe navyše zahrňuje aj zmenu reálnych miezd. Reálne mzdy rástli v roku 2015 vo väčšine krajín OECD (29 z 34).

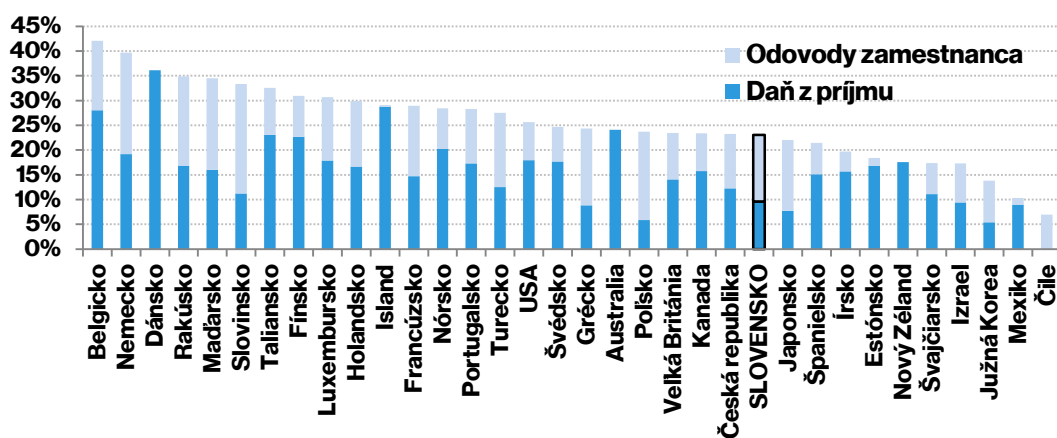
Daňové zaťaženie zamestnanca s priemernou mzdou na Slovensku v roku 2015 medziročne **narástlo len mierne** (o 0,14 % z nákladov práce) a stále je nad priemerom krajín OECD⁴. Dôvodom zvýšenia efektívne zaplatenej dane bol rast reálnych miezd.

BOX 1: Daňový klin ako indikátor daňového zaťaženia

Daňový klin vyjadruje rozdiel medzi celkovými nákladmi práce zamestnávateľa a čistou mzdou vyplatenou zamestnancovi "na ruku". Počíta sa ako suma odvodov na sociálne zabezpečenie platených zamestnancami ako aj zamestnávateľmi a dane z príjmu, ktorá sa zníži o rodinné príspevky (napr. daňový bonus na dieťa). Je vyjadrený v percentách celkových nákladov práce zamestnávateľa. Sleduje sa u viacerých skupín domácností v závislosti od výšky príjmu, počtu detí, rodinného stavu, či pracovného pomeru. Platby do II. piliera dôchodkového sporenia sa nepovažujú za daň alebo odvod.

Pri pohľade na zaťaženie práce zjednodušenou optikou⁵, skrz podielu platených daní a odvodov zamestnanca na hrubej mzde, **celkové platby zamestnanca v prospech štátu sú v SR jedny z najnižších v rámci OECD a V4**. Priemerná zaplatená daň z príjmu z hrubej mzdy je 9,6 % a odvody zamestnanca 13,4 %. Dôvodom pomerne **vysokého zaťaženia** práce v SR z medzinárodného kontextu sú **odvody zamestnávateľa**. Odvody zamestnávateľa zvyšujú celkové náklady práce na zamestnanca a s rastúcou mierou daňového zaťaženia rastie aj **negatívny vplyv predovšetkým na zamestnávanie nízko kvalifikovaných zamestnancov**. Podiel všetkých odvodov na celkovom daňovom kline (82 %) je po Poľsku a Grécku tretí najvyšší v OECD⁶.

Graf 2: Daňové zaťaženie na úrovni jednotlivca (v % hrubej mzdy)

Zdroj: Taxing Wages 2016, [UloziskoIFF](#)

⁴ Priemerné zaťaženie OECD (35,9%) do významnej miery ovplyvňuje nízke zdanenie práce v mimo európskych krajinách OECD, pre ktoré je typické. V porovnaní s priemerom EÚ krajín v OECD (40,3%) je zaťaženie práce v SR len o 1% vyššie

⁵ Pri mzdovom vyjednávaní na trhu práce zamestnávateľ berie do úvahy celkové náklady práce pri danej hrubej mzde

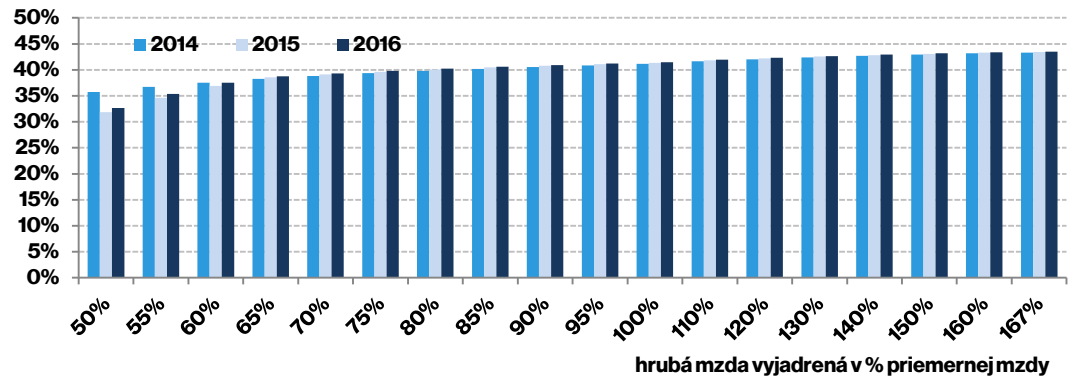
⁶ Najvyšší podiel odvodov na celkovom kline má Čile (keďže priemerní daňovníci nepodliehajú daní z príjmu)

OOP zvýšila čisté príjmy zamestnancov

Na zmiernenie negatívneho vplyvu vysokých odvodov zamestnávateľa a **zlepšenie podmienok zamestnávania nízko kvalifikovanej pracovnej sily** vláda SR v minulom roku zaviedla **odvodovú odpočítateľnú položku (OOP)**⁷. Zamestnanci s nízkymi mzdami (od úrovne minimálnej mzdy (MM) až po 570 eur⁸) podliehajú nižšiemu daňovému zaťaženiu. Vplyv OOP na zaťaženie zamestnanca sa na rozdielnych úrovniach hrubej mzdy odlišuje. Vrchol dosahuje na úrovni MM⁹, kde zaťaženie kleslo o 7 p.b. a jeho pozitívny efekt vyprcháva pri 570 eurách (Graf 3). **Daňové zaťaženie** v aktuálnom roku (prepočet IFP) na celej úrovni mzdovej distribúcie **rastie len minimálne**, opätovne kvôli fiscal dragu.

Graf 3: Vývoj daňového zaťaženia jednotlivca v SR (daňový klin)

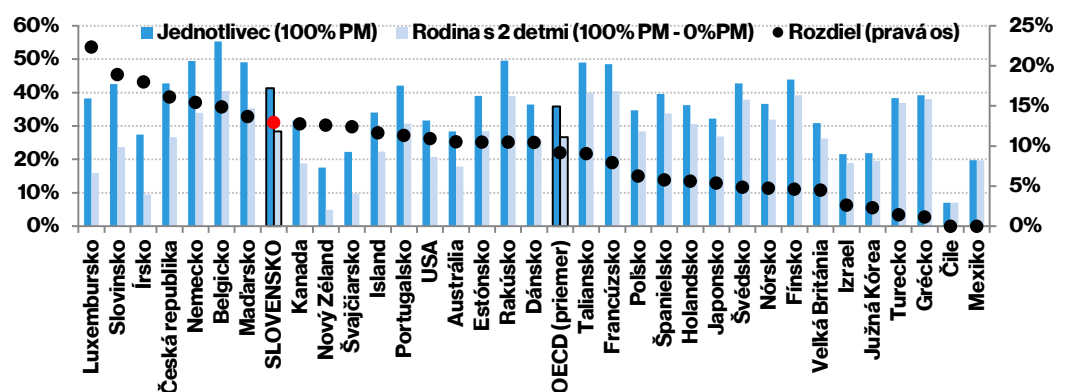

Zdroj: IFP, [UloziskoIFP](#)

Slovenský daňový systém pomáha rodinám

Slovenský daňový systém nadpriemerne zvýhodňuje rodiny s deťmi oproti jednotlivcom, rozdiel ich daňového zaťaženia predstavuje až 13 % (Tabuľka 1). Oproti priemeru OECD je rozdiel medzi daňovým zaťažením rodiny s 2 deťmi u nás **nižší o 3,7 p.b.** ako zdanenie jednotlivca. Pro rodinnými daňovými prvkami so sociálnym aspektom sú daňový bonus na dieťa a NČZD na manželku. **Vplyv detí a manželstva** na výšku zdanenia od roku 2012 **mierne poklesol**. Dôvodom je rast reálnych miezd, ktorý sa na rozdiel od zmeny cien¹⁰ nepremiata do indexácie daňového bonusu a nezdaniteľných častí základu dane.

Graf 4: Porovnanie daňového zaťaženia jednotlivca a rodiny s 2 deťmi

Poznámka: 100% PM - hrubý príjem na úrovni priemernej mzdy

Zdroj: Taxing Wages 2016, [UloziskoIFP](#)

⁷ IFP predpokladalo, že zavedenie OOP môže pozitívne ovplyvniť cca 600 tis. zamestnancov. V priebehu roka 2015 si priebežne mesačne OOP uplatňovalo len 25 % zamestnancov s nárokom na OOP a zvyšných 75% zamestnancov a zamestnávateľov si uplatní OOP v rámci ročného zúčtovania zdravotných odvodov. Finálny výsledky uplatňovania a vplyv OOP za rok 2015 bude možné vyhodnotiť až po zúčtovaní zdravotných odvodov na konci septembra 2016

⁸ 62,5 % priemernej mzdy

⁹ 43% priemernej mzdy v roku 2015

¹⁰ NČZD, a aj daňový bonus, sa každoročne valorizuje respektíve indexuje podľa vývoja nízkopríjmovej inflácie alebo rastu čistého disponibilného príjmu člena domácnosti. Použitý index má čiastočne zabezpečiť automatický rast daňového zaťaženia pri raste cenovej hladiny. Dodatočný rast cien tovarov je tak vykompenzovaný nárastom NČZD. Za posledné dva roky (2014 - 2015) nedošlo k nárastu cien, a preto sa výška NČZD a daňového bonusu nemenila

Daňové zaťaženie jednotlivca s príjmom polovice priemernej mzdy v roku 2016 (455 Eur) zodpovedá 32,65 % z nákladov práce zamestnávateľa. Pri zvýšení príjmu jednotlivca na úroveň priemernej mzdy, vzrastie jeho daňové zaťaženie o 8,85 p. b. na 41,5 % nákladov práce. Jednotlivec s rovnakým príjmom a dvoma deťmi čelí nižšiemu zaťaženiu o 7,51 p. b. (34 %). **Najnižšiemu zaťaženiu** 27,2 % podlieha **nízkopríjmový jednotlivec (67 % PM) s 2 deťmi**. Oproti jedincovi s rovnakým príjmom bez detí je jeho daňové zaťaženie nižšie o 11,6 p. b. Avšak v porovnaní s ostatnými krajinami OECD je jeho zdanenie **vysoké**.¹¹ Porovnateľne **nízke zťaženie** (28,9 %) má **manželský pár s dvoma deťmi a nepracujúcou manželkou**, kde príjem rodiny zodpovedá práve priemernej mzde (Tabuľka 1).

Tabuľka 1: Vplyv progresivity, detí a manželstva na zdanenie jednotlivcov v SR

	J - 0 - 50 %	J - 0 - 100 %	Vplyv progresivity	J - 2 - 100 %	Vplyv detí (5)=(4)- (2)	M - 2 - 100 %	Vplyv manželstva	Vplyv detí a manželstva
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)	(4)	(5)=(4)- (2)	(6)	(7)=(6)-(4)	(8)=(6)-(2)
2012	34,1	39,6	5,5	31,4	-8,3	25,8	5,5	13,8
2013	35,8	41,2	5,4	33,1	-8,0	27,8	5,4	13,4
2014	35,8	41,2	5,3	33,3	-7,9	27,9	5,3	13,3
2015	31,9	41,4	9,5	33,7	-7,7	28,5	5,2	12,9
2016	32,7	41,5	8,9	34,0	-7,51	28,9	5,0	12,5

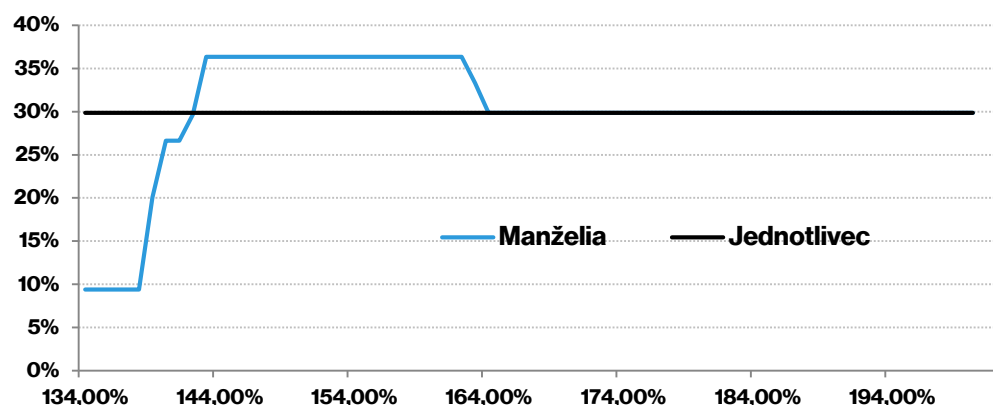
Pozn.: J-jednotlivec, M-manželka, 0,2-počet detí, 50%,100%-hrubý príjem ako % priemernej mzdy

Zdroj: IFP, [UloziskoIFP](#)

Pomoc rodinám môže
znižovať snahu
zamestnať sa

Osobitnú pozornosť OECD v tohtoročnej publikácii venuje diskusii o **vplyve daňového systému na zamestnanosť druhého z manželov**. Daňové systémy krajín OECD, s výnimkou Mexika a Grécka¹², zvyhodňujú rodiny s deťmi. Zvýhodnenie, v podobe rôznych odpočítateľných položiek, môže vytvárať nesprávne motivácie pre druhého z dvojice manželov, ktorý nie je živiteľom rodiny a viesť k zníženiu jeho snahu zamestnať sa. Práve nastavenie NČZD na manželku môže odrádzať od opätovného zamestnania sa. Dôvodom je, že s rastom príjmu v prípade manželov v porovnaní s jednotlivcom rastie zdanenie dodatočne zarobeného príjmu (marginálne zdanenie) rýchlejšie kvôli strate nároku na nezdaniteľnú časť základu dane na manželku (Graf 4).

Graf 5: Výška zdanenia dodatočne zarobeného príjmu v prípade pracujúcich manželov a jednotlivca pri dosahovaní rovnakej úrovni hrubého príjmu (v % priemernej mzdy)

Zdroj: IFP, [UloziskoIFP](#)

¹¹ Iba 8 krajín OECD (z 34) väčšmi zdaňuje slobodné mamičky s deťmi ako Slovensko. Írsko, Kanada, Nový Zéland a Austrália, majú dokonca daňové zaťaženie negatívne, tzn., že štát dotuje takéto rodiny aj skrz daňový systém

¹² Grécko uplatňuje vyššie daňové zaťaženie v prípade rodičovstva

Viac o daňovom zaťažení a jeho medzinárodnom porovnaní je možné nájsť v publikácii *Taxing Wages 2016* na [web stránke OECD](#).

Materiál prezentuje názory autora a Inštitútu finančnej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory Ministerstva financií SR. Cieľom publikovania komentárov Inštitútu finančnej politiky (IFP) je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne ekonomické témy. Citácie textu by sa preto mali odkazovať na IFP (a nie MF SR), ako autora týchto názorov.